

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 ครั้งนี้ ได้ใช้กรอบแนวคิดจากทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอหัวข้อตามลำดับ ดังนี้

ส่วนที่ 1 แนวคิด หลักการและทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 2 บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5

ส่วนที่ 3 แนวคิด หลักการและทฤษฎีการบริหารงานวิชาการ

ส่วนที่ 4 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 5 กรอบแนวคิดในการศึกษา

แนวคิด หลักการทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการ เป็นสิ่งสำคัญในการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษาจะอยู่ระดับใดก็ตาม การบริหารงานวิชาการเป็นสิ่งที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเป็นประการแรก เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่นักการศึกษาได้ให้ความหมายมีความสอดคล้องกัน ดังนี้

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความสามารถ สามารถประกอบอาชีพและดำรงตนเป็นพลเมืองที่ดีได้ (สมศักดิ์ คงเที่ยง, 2542 : 60 ; ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2543 : 2 ; พิเชฐฐ์ ดงปัดดา, 2544 : 12 ; พระสาย แวงคำ, 2544 : 17)

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพของการศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในทุก ๆ ด้าน ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ คือ ให้นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข

2. ความสำคัญของงานวิชาการ

งานวิชาการมีความสำคัญและเป็นภารกิจหลักในการบริหารงานวิชาการที่จะต้องวางระบบงานอย่างเป็นขั้นตอนที่ชัดเจนและมีความเกี่ยวเนื่องกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนโดยตรง อันเป็นหัวใจหลักของสถานศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมที่นักการศึกษาได้ให้ความสำคัญมีความสอดคล้องกัน ดังนี้ การบริหารงานวิชาการเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกของโรงเรียนที่มีบทบาทสำคัญต่อผู้บริหารในการนำไปบริหารจัดการในการเรียนการสอน ให้บรรลุเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการศึกษา (อุทัย บุญประเสริฐ, 2540 : 34 ; ทวีศักดิ์ หงษ์อารยะชน, 2542 : 9 ; บุษราคัม จรรย์นาถย์, 2544 : 9) ซึ่งสอดคล้องกับ สมิทท์ และคณะ (Smith and Others, 1961 อ้างถึงใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2545 : 1-2) ในด้านการใช้เวลาในการบริหารงานและการให้ความสำคัญของงานในสถานศึกษา งานในความรับผิดชอบของผู้บริหาร โดยแยกงานออกเป็น 7 ประเภท พบว่า การบริหารงานวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 40 งานบริหารบุคลากร คิดเป็นร้อยละ 20 งานบริหารกิจการนักเรียนนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 20 งานบริหารการเงิน คิดเป็นร้อยละ 5 งานบริหารอาคารสถานที่ คิดเป็นร้อยละ 5 งานบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน คิดเป็นร้อยละ 5 และงานบริหารทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 5

จากการศึกษาครั้งนี้ จะเห็นว่าการบริหารงานวิชาการมีความสำคัญถึงร้อยละ 40 ซึ่งถือว่ามีความสำคัญมากที่สุดในการบริหารงานโรงเรียน

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นงานที่สำคัญที่ถือว่าเป็นหัวใจของโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่มีส่วนในการผลักดันกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มีรูปแบบที่สมบูรณ์ชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์และเกิดการเรียนรู้ควบคู่กับการมีคุณธรรม จริยธรรม ทั้งยังช่วยพัฒนาประเทศชาติและสังคมให้เจริญก้าวหน้าอีกด้วย

3. แนวคิด หลักการและทฤษฎีการบริหารองค์การ

การบริหารองค์การ ไม่ว่าจะเป็นองค์การประเภทใด มีขนาดใหญ่หรือขนาดเล็กก็ตาม ต่างก็มีความเชื่อว่า ทฤษฎีหรือหลักการทางการบริหารมีความจำเป็นที่ผู้บริหารองค์การหรือหัวหน้าหน่วยงานจะต้องศึกษาเรียนรู้ เพื่อจะได้นำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับประเภทขององค์การนั้นๆ ถึงแม้ว่าองค์การทุกประเภทจะมีองค์ประกอบที่เหมือนๆ กันก็จริง แต่ก็มี ความแตกต่างกันในส่วน ของทรัพยากร บุคลากร และเป้าหมายขององค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การทางการศึกษา ซึ่งเป็น องค์การที่มีความแตกต่างไปจากองค์การธุรกิจอื่น และมีเป้าหมายเพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพและได้ มาตรฐานตามที่กำหนด ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องศึกษาทฤษฎี หลักการ และแนว ปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการบริหารองค์การมากขึ้น

เซียร์ (Sears, n.d. อ้างถึงใน วิบูลย์ โควณะบุตร และภาวิดา ธาราศิริสุทธิ, 2542 : 75) ได้ สรุปว่า การบริหารการศึกษานั้น จะต้องดำเนินการไปตามกระบวนการบริหาร 5 ขั้นตอน ซึ่งเรียกย่อ ๆ ว่า PODCC โดยมีกระบวนการบริหาร ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดแผนงานและโครงการไว้ล่วงหน้า

2. การจัดองค์การ (Organizing) เป็นการกำหนดตำแหน่งและหน้าที่ในหน่วยงานให้ชัดเจน

3. การอำนวยการ (Directing) เป็นการพิจารณาสั่งการและมอบหมายงาน

4. การประสานงาน (Coordinating) เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานและตำแหน่งต่างๆ ในหน่วยงาน

5. การควบคุมงาน (Controlling) เป็นการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน

ทีด (Tead, n.d. อ้างอิงใน วิบูลย์ โตะณะบุตร และภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, 2542 : 74) ได้เสนอว่า การบริหารงานนั้น ผู้บริหารจะต้องดำเนินการในกระบวนการที่เรียกว่ากระบวนการบริหาร ซึ่งมี 9 ขั้นตอน คือ

1. กำหนดความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของหน่วยงานให้ชัดเจน
2. จัดทำแผนงาน
3. กำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ ของเจ้าหน้าที่ระดับบริหารฝ่ายต่างๆ ทุกคน
4. มอบงานและมอบอำนาจหน้าที่แก่ผู้ร่วมงานให้เป็นสัดส่วนชัดเจน
5. ควบคุมการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงาน
6. ปฏิบัติการตามความจำเป็นเพื่อปริมาณและคุณภาพของงาน
7. จัดให้มีการประสานงานกันทุกหน่วยงาน
8. ดำเนินการบำรุงขวัญให้กำลังใจ กระตุ้นให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ
9. เตรียมวางแผนงานในอนาคต

กูลิค และเออร์วิก (Gulick and Urwick, 1920-1930 อ้างถึงใน จันทรานี สงวนนาม, 2551 : 60-61) ได้เสนอกระบวนการบริหารไว้ 7 ประการ ซึ่งเรียกย่อ ๆ ว่า POSDCORB โดยมีกระบวนการบริหาร ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผนหรือวางโครงการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าว่าจะต้องทำอะไร และทำอย่างไรเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

2. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การกำหนดโครงสร้าง การแบ่งส่วนงาน การจัดสายงานบังคับบัญชา และการกำหนดตำแหน่งหน้าที่

3. การบริหารงานบุคคล (Staffing) หมายถึง การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การพัฒนาบุคลากร การสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน การประเมินผลการทำงานเพื่อพิจารณาความดีความชอบ การให้สวัสดิการ และการให้พินิจจากงาน

4. การอำนวยการ (Direction) หมายถึง การอำนวยการ การตัดสินใจ การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุมบังคับบัญชา และการควบคุมการปฏิบัติการ

5. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การประสานงานด้านต่างๆ ขององค์การ เพื่อให้เกิดความร่วมมือ และดำเนินการไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

6. การรายงาน (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานขององค์การ เพื่อให้ผู้บริหารและสมาชิกขององค์การทราบความก้าวหน้าของการดำเนินงาน

7. การงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การจัดทำงบประมาณ การใช้จ่ายเงิน การควบคุมและตรวจสอบด้านการเงิน

เกรก (Gregg, 1967 อ้างถึงใน จันทราณี สงวนนาม, 2551 : 37-38) ได้สรุปว่า กระบวนการบริหารการศึกษา มี 7 ชั้น ดังนี้

1. Decision Making คือ การตัดสินใจเพื่อดำเนินการ
2. Planning คือ การวางแผนปฏิบัติการตามแนวทางเลือกที่ตัดสินใจเลือกแล้ว
3. Organizing คือ การจัดองค์การ
4. Communicating คือ การติดต่อสื่อสาร ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการทั้งภายในและภายนอกองค์การ
5. Influencing คือ การจูงใจให้ทุกคนในองค์การปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ
6. Coordinating คือ การประสานงาน
7. Evaluating คือ การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผน

สรุปได้ว่า แนวคิด หลักการและทฤษฎีการบริหารองค์การ หมายถึง แนวความคิดหรือความเชื่อที่เกิดขึ้นอย่างมีลักษณะ มีการทดสอบและการสังเกตจนเป็นที่แน่ใจ มีเหตุผลและสามารถนำไปประยุกต์และปฏิบัติได้ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานในองค์การ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อหน่วยงานในองค์การนั้นๆ

4. หลักการบริหารสถานศึกษา

การบริหารนั้นเป็นทั้งศาสตร์ที่ต้องศึกษาเรียนรู้และเป็นทั้งศิลปะที่ผู้บริหารจะต้องนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ในเชิงของการบริหารสถานศึกษา ซึ่งหลักการบริหารสถานศึกษา มีดังนี้

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management)

ในการบริหารองค์การนั้น นอกจากผู้บริหารซึ่งมีบทบาทสำคัญในองค์การแล้ว สมาชิกหรือบุคคลในองค์การก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้้องค์การก้าวหน้าไปได้ด้วยดี การบริหารในปัจจุบันจึงพยายามหาวิธีการที่จะให้มีการยอมรับและความเข้าใจระหว่างผู้บริหารและผู้ที่อยู่ในองค์การ แนวความคิดหนึ่งของการบริหารก็คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วม

คริส อากีริส (Chris Argyris, n.d. อ้างถึงใน จันทรานี สงวนนาม, 2551: 166) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการจูงใจให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมมือในการพัฒนาองค์กรที่ปฏิบัติอยู่ด้วยความเต็มใจ ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ประการ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น สมาชิกขององค์กรย่อมมีความผูกพันกับองค์กรที่ตนเองปฏิบัติงานอยู่ และมีความปรารถนาที่จะได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กร แม้เพียงได้รับฟังความคิดเห็น ก็ทำให้รู้สึกว่าได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กรแล้ว

2. การมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดการยอมรับในเป้าหมาย เพราะนอกจากจะช่วยกระตุ้นให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นแล้ว ยังช่วยให้เกิดความเกื้อกูลซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่มสมาชิก ทำให้สมาชิกในองค์กรมีเป้าหมายเดียวกัน

3. การมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดความสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบ การที่บุคคลได้แสดงความคิดเห็นและยอมรับในเป้าหมายเดียวกัน จะช่วยกระตุ้นให้บุคคลเกิดความสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานขององค์กร

สรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน ทั้งในด้านการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจและการปฏิบัติงาน ตลอดจนการประเมินผล

5. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM)

กระทรวงศึกษาธิการได้นำแนวคิดด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งถือเป็นนโยบายสำคัญที่มุ่งหวังให้การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาเป็นเครื่องมือที่จะเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดเป็นกรอบภารกิจในด้านการบริหารจัดการ 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ งบประมาณ บุคคล และการบริหารทั่วไป ซึ่งมีหลักการดังต่อไปนี้

1. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นรูปแบบของการมอบอำนาจหรือกระจายอำนาจ การตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหาร และการจัดการศึกษาไปให้สถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติ

2. หลักการบริหารตนเอง (Self Management) สถานศึกษามีความเป็นอิสระคล่องตัวมีอำนาจตัดสินใจด้วยตนเองมากขึ้น ภายใต้การบริหารในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษา

3. หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจ และร่วมคิดร่วมทำ โดยเชื่อว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมจะทำให้คุณภาพของผลผลิตเพิ่มขึ้น และผู้ปฏิบัติมีความพึงพอใจ

4. หลักการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน (Supporting Leader) โดยผู้บริหารเป็นผู้ที่คอยให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และอำนวยความสะดวกต่างๆ แก่ผู้ปฏิบัติงาน

5. หลักการพัฒนาทั้งระบบ (Whole-School Approach) เป็นการยึดรูปแบบของการพัฒนาในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านการบริหาร การจัดการสอนของครู และวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางแห่งการเปลี่ยนแปลง

6. หลักความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) เพื่อความโปร่งใสและให้การบริหารจัดการเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

สรุปได้ว่า การบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นการจัดการที่เป็นไปตามความต้องการของโรงเรียนเอง โดยการบริหารแบบมีส่วนร่วมในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษาในการใช้อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบในการตัดสินใจ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ดำเนินการ แก้ปัญหาและจัดกิจกรรมการศึกษาของโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อคุณภาพในการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคน

6. บทบาทหน้าที่ของผู้นำทางการศึกษา

เนื่องจากสถานศึกษาเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นการบริหาร การจัดหลักสูตร โปรแกรมการเรียน การสอน การร่วมกับสมาคมวิชาชีพ ความรอบรู้ทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและมีวิสัยทัศน์ทางการศึกษา

ทรัสตี (Trusty, 1986 อ้างถึงใน จันทรานี สงวนนาม, 2551 : 131-132) แห่งภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทนเนสซี สหรัฐอเมริกา ได้กล่าวถึงหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะที่เป็นผู้นำทางวิชาการไว้ 17 ประการ คือ

1. ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางวิชาการของสถานศึกษา
2. ส่งเสริมให้ครูนำเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางวิชาการของสถานศึกษาไปปฏิบัติ
3. สร้างความเชื่อมั่นว่ากิจกรรมของสถานศึกษาและของห้องเรียนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา
4. สร้างความเชื่อมั่นว่าโครงการทางวิชาการของสถานศึกษาเป็นผลมาจากผลการวิจัยและการปฏิบัติทางการศึกษา
5. มีการวางแผนร่วมกับคณะครูเกี่ยวกับโครงการต่างๆ ทางวิชาการเพื่อให้บรรลุ ความต้องการของนักเรียน
6. ส่งเสริมให้ครูนำโครงการทางวิชาการไปปฏิบัติ
7. ปฏิบัติงานร่วมกับคณะครูในการประเมินผลโครงการทางวิชาการของโรงเรียน

8. ติดต่อสื่อสารกับครูและนักเรียนด้วยความคาดหวังที่สูงในด้านมาตรฐานทางวิชาการ
9. ให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมทางสังคมของนักเรียน
10. ให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างเชาว์ปัญญาของนักเรียน
11. มีการจัดสรรเวลาเพื่องานวิชาการร่วมกับครูไว้อย่างชัดเจน
12. ให้ความร่วมมือกับนักเรียนในการกำหนดระเบียบเพื่อแก้ปัญหาด้านวินัยของ

นักเรียน

13. ร่วมมือกับนักเรียนให้มีการนำระเบียบกฎเกณฑ์ที่สร้างขึ้นมาแก้ไขปัญหาด้านวินัย
14. ร่วมมือกับคณะครูให้มีการนำระเบียบกฎเกณฑ์ที่สร้างขึ้นมาใช้ในการแก้ปัญหาด้าน

วินัยของนักเรียน

15. มีการประชุมพิเศษคณะครูเกี่ยวกับโครงการของสถานศึกษา
16. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอย่างยุติธรรม
17. ช่วยเหลือครูในการพัฒนาระบบงาน เพื่อให้มีความก้าวหน้าทางวิชาชีพ

เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่สำคัญในการดำเนินงานทางวิชาการของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีบทบาทดังต่อไปนี้ (เอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง หมวดวิชาบริหารศาสตร์ กองพัฒนาบุคคล สปช, 2536)

1. กำหนดนโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์ และวางแผนงานโรงเรียน
2. จัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงานวิชาการ
3. กำกับ ติดตาม นิเทศงานวิชาการอย่างมีระบบ
4. จัดหาหลักสูตรและเอกสารหลักสูตรให้เพียงพอตามสภาพของสถานศึกษา
5. จัดให้ครูผลิต จัดหาสื่อ และนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอน
6. จัดให้มีมุมหนังสือห้องสมุดที่เหมาะสมตามสภาพของสถานศึกษา
7. ให้สถานศึกษามีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนตามระเบียบว่าด้วย การ

วัดผล

8. ส่งเสริมและนำเทคนิควิธีการใหม่ๆ ที่เหมาะสมมาใช้ในการดำเนินงานวิชาการ ของสถานศึกษา

9. อำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ เช่น จัดสรรงบประมาณ โครงการด้วยความเหมาะสม เป็นต้น

10. ให้คำแนะนำปรึกษาในการดำเนินงานวิชาการทุกด้าน
11. จัดให้มีการประเมินผลงานวิชาการทุกระยะ เมื่อพบปัญหาต้องดำเนินการแก้ไข

สรุปได้ว่า การเป็นผู้นำทางวิชาการศึกษา หมายถึง การนำเอาความรู้ ความสามารถ แนวความคิด เทคนิควิธี ที่มีประสิทธิภาพต่อการศึกษาไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา การเรียนการสอน และการพัฒนาวิชาชีพ

บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5

ข้อมูลทั่วไป

ตามที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 และ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กำหนดให้มีเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 127 ตอนที่ 45 ก. ลงวันที่ 22 กรกฎาคม 2553 และได้มีการประกาศจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 42 เขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ซึ่งประกอบด้วย 4 จังหวัด คือ สิงห์บุรี ลพบุรี ชัยนาท อ่างทอง ซึ่งมีโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเขตพื้นที่ จำนวน 64 โรงเรียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ตั้งอยู่ตึกสามัญศึกษาเก่าในโรงเรียนสิงห์บุรีเลขที่ 118 หมู่ที่ 1 ตำบลบางมัญ อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี มีสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 64 โรงเรียนกระจายอยู่ในท้องที่ 4 จังหวัด ดังนี้

1. จังหวัดชัยนาท จำนวน 13 โรงเรียน
2. จังหวัดลพบุรี จำนวน 25 โรงเรียน
3. จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 12 โรงเรียน
4. จังหวัดอ่างทอง จำนวน 14 โรงเรียน

ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5

1. นางมณฑิรวัล วุฒิวิญญานันต์ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5
2. นายสละ วิเลปะนะ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5
3. นางวัฒนา โครตรมี รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5
4. นายสกุล จันทนา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5

ผู้อำนวยการกลุ่ม/หน่วย

1. นายเริงศักดิ์ โครพ นักจัดการงานทั่วไป ชำนาญการ ผู้อำนวยการกลุ่ม/หน่วย
2. นางอรุณี กลับดี นักรักษาพยาบาล ชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารบุคคล

3. นายอภิชาติ เพชรพลอย ศึกษาพิเศษ ชำนาญการพิเศษ หัวหน้าหน่วยนิเทศและติดตามประเมินผลการศึกษา
4. นางจิตินันท์ สุวรรณหงษ์ นักวิชาการศึกษา ชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
5. น.ส.อุสา กลั้มหอม เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผน
6. น.ส.พัชชญาน์กุล ศรีสิงห์ นักวิชาการพัสดุ ชำนาญการ ผู้อำนวยการกลุ่มการเงินและสินทรัพย์
7. นางพิศมัย สีแดง เจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายใน ชำนาญการ ผู้อำนวยการกลุ่มตรวจสอบภายใน

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลผู้บริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานในเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 5

จังหวัด	ชาย	หญิง	รวม
อ่างทอง	23	4	27
ลพบุรี	50	14	64
สิงห์บุรี	22	5	27
ชัยนาท	15	6	21
รวมทุกจังหวัด	110	29	139

ตาราง 2 แสดงข้อมูลจำนวนครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานในเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 5

จังหวัด	ชาย	หญิง	รวม
อ่างทอง	181	375	556
ลพบุรี	365	809	1,174
สิงห์บุรี	202	277	479
ชัยนาท	181	340	521
รวมทุกจังหวัด	929	1,801	2,730

ตาราง 3 ข้อมูลบุคลากร ผู้บริหารและครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานในเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5

จังหวัด	ชาย	หญิง	รวม
อ่างทอง	204	379	583
ลพบุรี	415	823	1,238
สิงห์บุรี	224	282	506
ชัยนาท	196	346	542
รวมทุกจังหวัด	1,039	1,830	2,869

(ข้อมูลระบบสารสนเทศ สถานศึกษาปีการศึกษา 2554)

สรุปได้ว่า ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การปฏิบัติตามรูปแบบงานวิชาการที่วางไว้ โดยมุ่งเน้นไปที่การจัดการเรียนการสอนเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้เรียน อันเป็นขอบข่ายหน้าที่ที่ผู้บริหารจะต้องดำเนินการ

จากขอบข่ายการบริหารงานวิชาการดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า งานวิชาการมักมีขอบข่ายที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันอาจแตกต่างกันที่รายละเอียดเท่านั้น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำขอบข่ายการบริหารงานวิชาการจากกรอบแนวคิดในการวิจัยที่ได้นำเสนอไว้แล้วในบทที่ 1 มาเป็นขอบข่ายในการศึกษา คือ

แนวคิด หลักการและทฤษฎีการบริหารงานวิชาการ

1. ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

หลักสูตรนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรเป็นมวลประสบการณ์ต่างๆ ที่โรงเรียนและครูผู้สอนจัดขึ้นเพื่อให้เด็กนักเรียนมีการพัฒนาไปตามลักษณะที่พึงประสงค์หมายไว้

จากการทบทวนวรรณกรรมที่นักการศึกษาได้ให้ความหมายของหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ มีความสอดคล้องกัน ดังนี้

การใช้หลักสูตรเป็นบรรทัดฐานในการจัดมวลประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน โดยผู้บริหารและครูในโรงเรียนร่วมกันวิเคราะห์เนื้อหาของหลักสูตรและสภาพท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับปัจจัยความต้องการพื้นฐานของผู้เรียน (อานาจ จันทรแป้น, 2532: 3 ; ธำรง บัวศรี, 2532 : 6 ; มนัส สายโกสม, 2541:12)

สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง รูปแบบหรือวิธีการในการจัดมวลงประสบกกรรม ทั้งภายใน และภายนอกห้องเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในด้านเนื้อหาและการจัดกิจกรรม ให้มีความเหมาะสมกับวุฒิภาวะ สติปัญญา ของผู้เรียนในแต่ละระดับ และมีการประมวลและวัดผล ของการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประสิทธิภพสูงสุด

ส่วนการนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การนำหลักสูตรไปสู่วิธีการปฏิบัติจริง ในการเรียน การสอนในโรงเรียน โดยเน้นที่การจัดกิจกรรม และกระบวนการต่างๆ ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียน มีความรู้และมีความสุขในการเรียน

2. ด้านการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอน ถือเป็นหัวใจสำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้ เพราะการเรียนรู้ จะเกิดผลมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับกระบวนการเรียนการสอนเป็นส่วนสำคัญ และผู้ที่มิบทบาท มากที่สุดในการจัดการเรียนการสอนคือครูผู้สอน ซึ่งเป็นบุคคลที่จัดประสบกกรรมให้นักเรียน และ การจัดประสบกกรรมนั้นครูควรคำนึงถึงบรรยากาศ ความเหมาะสมและวุฒิภาวะของเด็กแต่ละคนใน การจัดการเรียนการสอน

จากการทบทวนวรรณกรรมที่นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอน มีความสอดคล้องกัน ดังนี้

การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดรูปแบบวิธีการสอน โดยมีความสัมพันธ์ ระหว่างครูและนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจในบทเรียน (บุญชม ศรีสะอาด, 2534: 1-2 ; กรมวิชาการ, 2534 : 3 ; ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2543 : 151) ได้ให้ทัศนะที่ ครอบคลุมเนื้อหาสาระและหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนว่าจะต้องประกอบไปด้วยการจัด ประมวลการสอน การจัดแผนการเรียน การจัดตารางสอน การจัดชั้นเรียน การจัดครูอาจารย์เข้า สอน การสอนซ่อมเสริม การเลือกตำราเรียน คู่มือครูในงานวิชาการ การจัดทำคู่มือนักเรียน นักศึกษา การจัดห้องศูนย์ควบคุมการเรียนการสอนทางวิชาการ

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่ ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูเป็น เพียงผู้ชี้แนะ โดยครูและนักเรียนมีการจัดกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมและบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่วางไว้

3. ด้านการนิเทศภายใน

การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นงานที่จะช่วยพัฒนากระบวนการการเรียนการสอนให้มี คุณภาพ โดยผู้บริหารจะต้องทำให้บุคลากรภายในโรงเรียนตระหนักและเห็นความสำคัญของ การ นิเทศ ซึ่งทุกคนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

จากการทบทวนวรรณกรรมที่นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการนิเทศภายใน มีความสอดคล้องกัน ดังนี้

การนิเทศ หมายถึง กระบวนการ แนะนำช่วยเหลือ และปรับปรุงแก้ไข ในการพัฒนารูปแบบวิธีการเรียนการสอนให้มีคุณภาพเป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร (อนุศักดิ์ สมิตสันต์, 2540 : 235 ; ชารี มณีศรี, 2542 : 13 ; จุไรรัตน์ เอิบกมล, 2544 : 27)

สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง การร่วมมือกันของผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน ในการเสนอแนะ ให้คำปรึกษา และแก้ไข ในข้อบกพร่องที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนของครู เพื่อให้เกิดการพัฒนาในด้านการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. ด้านการวัดผลและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผล เป็นวิธีการขั้นสุดท้ายของการเรียนการสอน เพื่อวัดกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนว่ามีประสิทธิภาพในการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด ซึ่งกำหนดเป็นตัวเลขและนำผลของการวัดกระบวนการเรียนรู้นั้นมาประเมินผลเพื่อปรับปรุงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่กำหนดไว้

จากการทบทวนวรรณกรรมที่นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการวัดผลและประเมินผลแบ่งออกเป็น 2 คำ คือ การวัดผล (Measurement) และการประเมินผล (Evaluation) ดังนี้

การวัดผล หมายถึง กระบวนการในการใช้ข้อมูลโดยอาศัยตัวเลขเป็นเกณฑ์ เพื่อชี้รายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งที่วัดว่ามีจำนวนหรือปริมาณเท่าใด

การประเมินผล หมายถึง กระบวนการในการนำเอาค่าที่ได้จากการวัดผลมาตีค่าเพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานแล้วจึงตัดสินตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (สมนึก ภัททิยธนี, 2541: 3 ; ไพศาล หวังพานิช, 2545:3 ; ไพศาล ภิรมย์ศรี, 2545 : 44)

สรุปได้ว่า การวัดผลและประเมินผล เป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะชี้วัดว่านักเรียนแต่ละคนมีประสิทธิภาพในการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่าผู้เรียนมีความสามารถในด้านใดบ้าง บกพร่องในด้านใดบ้าง โดยนำผลจากการวัดเป็นจำนวน (คะแนน) มาตัดสินตามเกณฑ์ที่วางไว้

5. ด้านสื่อการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ถือว่าสื่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพแก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้และเข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น

จากการทบทวนวรรณกรรมที่นักการศึกษาได้ให้ความหมายของสื่อการเรียนการสอนมีความสอดคล้องกัน ดังนี้

สื่อการเรียนการสอนนั้นเป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกให้แก่ทั้งครูและนักเรียน กล่าวคือ ครูผู้สอนลดการบรรยายและมีเครื่องมือช่วยเพิ่มคุณภาพในการสอน ประโยชน์สำหรับนักเรียน ก็ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและเข้าใจในบทเรียนได้เร็วขึ้นและจดจำได้นาน ซึ่งโดยประเภทของสื่อ ไม่ได้บ่งชี้เฉพาะตัวผู้สอนในโรงเรียนเท่านั้น แต่ยังรวมวิทยากร ผู้ชำนาญการ วัสดุสิ่งของและเครื่องมือต่างๆ สิ่งพิมพ์ แผ่นป้ายต่างๆ วัสดุกราฟิกส์ เทปบันทึกเสียงทั้งม้วนและตลับ แผ่นเสียง วิทยุ โทรทัศน์ สไลด์ แผ่นใส ภาพยนตร์ วีดีโอ คอมพิวเตอร์และอื่นๆ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2543 : 207 ; กระทรวงศึกษาธิการ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2544 : 23-24)

สรุปได้ว่า วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ตลอดจนหมายถึงตัวบุคคล วิธีการ และเทคนิค ที่อำนวยความสะดวกต่อการเรียนการสอนของครูและนักเรียน เพื่อช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีความน่าสนใจ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในบทเรียนง่ายยิ่งขึ้น

6. ด้านห้องสมุด

ห้องสมุดถือว่าเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลและวิทยาการต่างๆ ที่มีความสำคัญต่อสถานศึกษา สถานศึกษาต่างๆ จึงจำเป็นต้องมีห้องสมุดเพื่อใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ของนักเรียน นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ห้องสมุดเป็นแหล่งความรู้และข่าวสาร ใช้เป็นที่ค้นคว้า และพักผ่อนหย่อนใจของผู้ใช้ห้องสมุด

จากการทบทวนวรรณกรรมที่นักการศึกษาได้ให้ความหมายของห้องสมุด มีความสอดคล้องกัน ดังนี้

ห้องสมุดเป็นศูนย์รวมวิทยาการ เอกสารที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจ โดยวัตถุประสงค์ 5 ประการ คือ

1. เพื่อให้การศึกษา เป็นแหล่งที่ให้การศึกษากับบุคลากรในสถานศึกษา ได้แก่ ครู อาจารย์และนักเรียน
2. เพื่อความรู้และข่าวสาร ห้องสมุดที่ทันสมัยนอกจากจะเป็นที่รวบรวมตำราหนังสือ และวัสดุอุปกรณ์อื่นๆ แล้ว ยังเป็นแหล่งที่จะให้บริการในด้านข่าวสาร ความรู้ทั่วไป เช่น การจัดนิทรรศการ การจัดป้ายแผ่นกระดาน เพื่อปิดประกาศข่าวสารความรู้ใหม่ๆ รวมทั้งการเชิญวิทยากร การประชุมเพื่อเผยแพร่ความรู้ และข่าวสาร
3. เพื่อการศึกษาค้นคว้า ห้องสมุดจะเป็นแหล่งหนังสืออ้างอิง ที่ใช้เป็นการค้นคว้าการทำวิจัย เป็นต้น
4. เพื่อความจรรโลงใจ เป็นแหล่งที่มีหนังสือที่เป็นหนังสือบันเทิง หรือการจัดกิจกรรมการฉายภาพยนตร์ วิทยุทัศน์ เพื่อความจรรโลงใจ

5. เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ มีมุมจะจัดกิจกรรมต่างๆ และเป็นที่พักผ่อนคลายจากการเรียนในห้องเรียน (วารานี เผ่าหอม, 2543 : 41 ; ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2543 : 195-196)

สรุปได้ว่า ห้องสมุด เป็นแหล่งรวบรวมวิทยากรต่างๆ เพื่อสนองต่อความต้องการด้านเรียนรู้ของนักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป โดยห้องสมุดนั้น ผู้บริหารจะต้องจัดหาวัสดุครุภัณฑ์หนังสือและสื่อสิ่งพิมพ์เข้าห้องสมุดอย่างเพียงพอ มีหนังสือที่หลากหลายและมีสภาพบรรยากาศถ่ายเทสะดวกที่ดี มีการจัดครูบรรณารักษ์ หรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบห้องสมุด จัดระบบการเก็บรักษาหนังสือตามหลักการจัดห้องสมุด มีระบบการสืบค้นข้อมูลที่ทันสมัย

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน มีดังนี้

สมเพียร ประจิมทิส (2543) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานวิชาการตามเกณฑ์มาตรฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนมีการดำเนินงานวิชาการทั้งโดยรวมและจำแนกเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านงานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้และสื่อสนับสนุนอื่นๆ และด้านการเรียนการสอน

นิภา รักษา (2545) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อระดับทักษะการบริหารงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีทักษะการบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน เรียงลำดับจากสูงไปหาลด ดังนี้ ด้านทักษะมนุษยสัมพันธ์ ทักษะทางเทคนิคและทักษะการคิดรวบยอด และผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อระดับการบริหารงานวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 6 ด้าน เรียงลำดับจากสูงไปหาลด ดังนี้ การวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน การวางแผนงานวิชาการ การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ การบริหารงานวิชาการ การประเมินผลการจัดการงานวิชาการ และการจัดการเรียนการสอน

บุญเลี้ยง ทุมคำ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันและปัญหาในการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา มีสภาพการปฏิบัติงานโดยภาพรวมและรายด้าน คือ งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานการเรียนการสอนและงานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนงานวัดผลและประเมินผล

มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อทดสอบความแตกต่าง พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลาง มีสภาพปัจจุบันและปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา เรียงลำดับตามความต้องการคือ 1.จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอและวางแผน การบริหารงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ 2.สนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง 3.ให้ทุกฝ่ายในชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ รักโรงเรียน และมีส่วนช่วยบริหาร จัดการศึกษาในรูปแบบ 4.จัดบุคลากรให้ครบถ้วนตามเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) และสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนด 5.จัดสรรวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอ และมีคุณภาพ

ปัญญา ภูภักดี (2545) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การบริหารวิชาการในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 การปฏิบัติงานวิชาการ 5 ด้าน คือ 1.ด้านการบริหารหลักสูตร 2.ด้านการเรียนการสอน 3.ด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา 4.ด้านการนิเทศการศึกษา 5.ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียน ในภาพรวมสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า มีสภาพการปฏิบัติงานอันดับสูงสุด คือ ด้านการเรียนการสอน นอกนั้นมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาการปฏิบัติงานทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง และปัญหาที่พบในแต่ละด้าน คือ ขาดงบประมาณในการจัดทำเอกสารหลักสูตรเพื่อบริการครู-อาจารย์ ครู-อาจารย์ขาดความรู้ความสามารถในการนำนวัตกรรมเทคโนโลยี ด้านคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม คอมพิวเตอร์ช่วยในการเรียนรู้ไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเพื่อให้คำปรึกษาหรือนิเทศการสอน และไม่มีเครื่องมือที่มีคุณภาพในด้านการวัดผลและประเมินผล

ประกอบ ภูโพธิ์ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาของการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า 1.สภาพของการบริหารงานวิชาการ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ ด้านการวัดผลและประเมินผล รองลงมาคือ ด้านการเรียนการสอน ด้านการประชุมทางวิชาการ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ด้านห้องสมุด และน้อยที่สุดคือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ 2.ปัญหาการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการจัดการเรียน

การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ในรายด้านนั้น ด้านที่มีปัญหาในการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนการสอน ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านห้องสมุด และด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ส่วนด้านที่มีปัญหาในการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยมี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการวัดผลและประเมินผลและด้านการประชุมทางวิชาการ 3.ทัศนคติของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อสภาพและปัญหาของการบริหารงานวิชาการ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4.สภาพของการบริหารเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน โดยภาพรวมโรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ยกเว้นด้านห้องสมุด 5.ปัญหาของการบริหารงานวิชาการ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน โดยภาพรวมโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ 6.ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความเห็นสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ คือ ครูต้องรับผิดชอบงานหลายด้าน ทำให้มีเวลาน้อย ควรจัดอัตรากำลังให้ครบและเหมาะสม ให้ครูมีเวลาสอนอย่างเต็มที่ ตลอดจนโรงเรียนขาดงบประมาณ ขาดสื่อการเรียนการสอน ขาดวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยและเพียงพอ 7.ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา มีดังนี้ ควรจัดให้ครูได้สอนตรงกับวิชาเอก ควรจัดให้มีการประชุมอบรม สัมมนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ และงานการเรียนการสอนภาคเรียนละครั้ง ควรมีแผนการสอน ควรจัดสร้างธนาคารข้อสอบ ควรจัดอบรมครูให้ได้รับความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับการวัดผลและการประเมินผล ควรจัดให้โรงเรียนมีครูตามเกณฑ์ควรเพิ่มงบประมาณด้านห้องสมุด ควรมีห้องสมุดเป็นสัดส่วนโดยเฉพาะ ควรจัดให้มีวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเพียงพอ

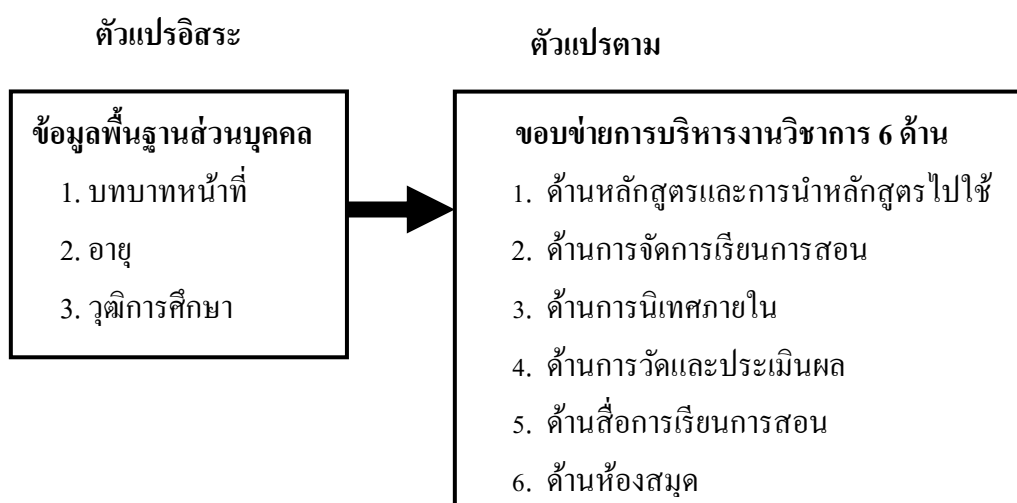
วันเพ็ญ คุชณิล (2546) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการด้านวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการด้านวิชาการ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการนิเทศภายใน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการประชุมอบรมทางวิชาการ ด้านห้องสมุด เทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ในโรงเรียน ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านวัสดุและสื่อการเรียนการสอน พบว่า มีระดับความต้องการของครูอยู่ในระดับมาก ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน

ชวีช คารารัตน์ (2549) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่มที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารงาน วิชาการ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เกือบทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องการศึกษาจุดมุ่งหมายของ หลักสูตร การวางแผนการใช้หลักสูตร และการเตรียมความพร้อมของบุคลากรเพื่อการเรียนการสอน ในด้านการจัดการหลักสูตร การจัดตารางสอนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างเหมาะสม และ ดำเนินการเรียนการสอนตามตารางที่กำหนด ในด้านการจัดการเรียนการสอน การนำเทคโนโลยี มา ใช้ในการวัดผลและประเมินผลการเรียน และการกำหนดให้บุคลากรทุกฝ่ายถือปฏิบัติในการวัดผล และประเมินผลการเรียนรู้ตามเกณฑ์และมาตรฐานเดียวกัน ในด้านการวัดผลและประเมินผล อยู่ใน ระดับมาก

กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถนำมาเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ ในการศึกษา ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการศึกษา